

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні Вченої ради університету

«24» листопада, 2022 р.

Протокол № 5

Проректор з навчально-методичної роботи
проф. Вершигора Р.М.

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Методика викладання психології у ЗВО

(назва дисципліни)

освітнього ступеня магістр

(бакалавр/магістр)

галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності 053 психологія

(код і назва спеціальності)

Освітньо-наукова програма «Експериментальна практична психологія»

Шифр за навчальним планом ПП01

Розробник програми: **Лапченко І.О.**, кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри практичної психології педагогічного
факультету НПУ імені М.П. Драгоманова

Рецензенти: **Маслюк А.М.**, доктор психологічних наук, доцент, заступник
начальника відділу науково-методичного супроводження
психологічної підготовки суддів Національної школи суддів
України

Дубініна К.В., кандидат психологічних наук, професор кафедри
практичної психології педагогічного факультету НПУ імені М.П.
Драгоманова

Обговорено та рекомендовано до впровадження на засіданні Науково-методичної
ради НПУ імені М. П. Драгоманова «__» _____20 __ року, протокол № _____

Голова НМР

(підпис)

Р.М.Вернидуб
(Прізвище, ініціали)

1. Пояснювальна записка

Навчальна програма освітнього компоненту *Методика викладання психології у ЗВО* складена відповідно до освітньо-наукової програми *«Експериментальна практична психологія»* підготовки фахівців освітнього рівня «магістр», галузі знань *05Соціальні та поведінкові науки*, спеціальності *053 «Психологія»*.

Предмет вивчення освітнього компоненту – технології (методи, засоби, прийоми) навчання психології студентів психологічних та непсихологічних спеціальностей.

Міждисциплінарні зв'язки: педагогіка і психологія вищої школи, психологія розвитку і вікова психологія, педагогічна психологія, дидактика.

Мета і завдання освітнього компоненту. Мета – забезпечити методичну підготовку психолога-магістра майбутнього викладача.

Завдання – передати студентам необхідні знання про специфічні особливості психології як навчального предмета і об'єкта професійної діяльності, озброїти інструментарієм організації ефективного навчання психологічних дисциплін, сформувати необхідні навички і вміння з підготовки і проведення різних видів навчальних занять.

II. Основні програмні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-наукової програми:

Результати навчання	Компетентності
ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки. ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій. ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість. ПР7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях. ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності. ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності. ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності. ПР12. Здатність демонструвати знання методики викладання психології, що є	ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами. СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології. СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах. СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями. СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях. СК11. Здатність будувати різноманітні технології розвивальних впливів на особистісно-професійний розвиток людини: технології ігromодельовання, технології психоконсультавання,

<p>підґрунтям для побудови розвивального освітнього простору на заняттях у ЗВО.</p> <p>ПР13. Здатність визначати та здійснювати психологічні заходи щодо психодіагностики та прогнозування конфліктів у групах, колективах та організаціях; прогнозувати конфліктний “потенціал” особистості щодо ескалації конфліктів; визначати можливі конструктивні й деструктивні наслідки професійних деструкцій та деформацій.</p> <p>ПР16. Здатність до рефлексії у професійній діяльності, адекватного оцінювання власних досягнень та недоліків у професійній сфері.</p>	<p>психокорекційні технології, технології розвитку аутокомпетентності.</p> <p>СК12. Здатність до розпізнавання ознак конфлікту, до організації взаємодії його учасників з метою продуктивного його розв’язання, володінням широким спектром стратегій поведінки в конфлікті, здатність до емоційної саморегуляції.</p> <p>СК13. Здатність проектувати навчальний процес з урахуванням поставлених цілей; конструювати зміст та процес навчання; здійснювати організацію аудиторних занять та самостійну роботу студентів; володіння методами та прийомами навчання з метою побудови розвивального освітнього простору на заняттях.</p>
--	--

II. Примітний тематичний план

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)			
		Аудиторна	Лекції	Практичні	СРС
	Змістовий модуль 1. Загальні питання методики викладання психології	10	6	6	20
1	Тема 1. Предмет мета і завдання методики викладання психології	3	2	2	4
2	Тема 2. Психологія як навчальна дисципліна, її завдання.	3	2	2	8
3	Тема 3. Організація професійної діяльності викладача психології	4	2	2	8
	Змістовий модуль 2. Організація освітнього процесу з психологічних дисциплін	16	8	12	36
4	Тема 4. Методи навчання психології	4	2	2	8
5	Тема 5. Форми навчальних занять і методика їх проведення	4	2	6	10
6	Тема 6. Прийоми активізації пізнавальної активності на заняттях з психології	4	2	2	9
7	Тема 7. Організація контролю знань з психології	4	2	2	9
Разом:		26	14	20	56

III. Зміст освітнього компоненту за модулями і темами:

Змістовий модуль 1. Загальні питання методики викладання психології

Тема 1. Предмет, мета і завдання методики викладання психології

Методика викладання як галузь педагогічної науки. Предмет методики викладання психології. Мета і завдання методики. Значення дисципліни для підготовки магістра. Компетенції, що формуються в умовах засвоєння методики викладання.

Тема 2. Психологія як навчальна дисципліна, її завдання

Психологія як наука та її роль в житті сучасного суспільства. Процеси гуманізації і психологія. Завдання викладання психології як навчальної дисципліни. Особливості навчання психології студентів психологічних та непсихологічних спеціальностей. Значення психологічної культури фахівця, включеного в діяльність у системі "людина-людина". Особливості психологічного матеріалу як об'єкта засвоєння. Змістова специфіка психологічного знання як предмета вивчення (абстрактність, теоретична насиченість та ін.). Особливості буденних уявлень про психологічні факти. Негативний вплив буденного знання на сприймання наукової психологічної інформації. Типові деформації в засвоєнні наукових психологічних понять. Способи запобігання помилкам у процесі оволодіння психологічними знаннями.

Тема 3. Організація професійної діяльності викладача психології

Психолого-педагогічна структура діяльності викладача психології. Професійно-педагогічна готовність педагога. Навчальний план, навчальна програма (типова і робоча), графік навчального процесу.

Психологічні особливості навчання дорослих.

Змістовий модуль 2. Організація освітнього процесу з психологічних дисциплін

Тема 4. Методи навчання психології

Методи навчання. Пасивне, активне, інтерактивне, проблемне, програмоване навчання.

Методологічні принципи пояснення психологічного матеріалу. Принцип причинної зумовленості психічних явищ і його значення для розуміння природи психічного факту. Принцип розвитку психіки в діяльності та його значення для розуміння і пояснення механізмів якісних трансформацій психічних процесів і властивостей особистості. Принцип єдності діяльності та свідомості як відображення закономірного зв'язку між характером діяльності людини, її

складністю, особистісною, суспільною значущістю і рівнем розвитку свідомості суб'єкта. Принцип дії зовнішнього через внутрішнє, об'єктивного через суб'єктивне як засадничий постулат формування адекватних уявлень про психічні акти як переломлені в індивідуальній свідомості суб'єкта впливи зовнішнього середовища.

Таксономія навчальних завдань (за Блумом, за Д. Толлінгеровою).

Тема 5. Форми навчальних занять і методика їх проведення

Лекція як основна форма навчальних занять у вузі. Роль лекції в системі навчальної діяльності студентів. Функції лекції. Методичні прийоми активізації мислення студентів на лекції: проблемність викладання навчальної інформації, риторичні питання.

Навчальна мета семінарських занять з психології. Визначення проблемної суті і програми підготовки студента: орієнтація на самостійність, творчий пошук істини, продуктивний характер діяльності. Готовність до обґрунтування власної точки зору і дискусії. Технологія керування пізнавальною діяльністю студентів на семінарських заняттях.

Оволодіння вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці як основна мета практичних занять з психології. Різновиди практичних занять залежно від місця їх проведення. Особливості організації практичних занять з психології в аудиторії і в місцях проходження студентами практики. Структура практичних занять і їх методичне забезпечення. Характеристика змісту практикумів з психології.

Підготовка викладача до занять з психології, етапи підготовки.

Тема 6. Прийоми активізації пізнавальної активності на заняттях з психології

Пізнавальна активність – необхідна передумова продуктивного засвоєння нових знань.

Психологічна сутність активізації розумової діяльності. Об'єктивні та суб'єктивні передумови активізації мислення. Прийоми активізації розумової діяльності у процесі засвоєння психологічного матеріалу: риторичні питання про зміст вивченого матеріалу, психологічні завдання, аналіз проблемних ситуацій, відповіді на програмовані й альтернативні тестові питання, що орієнтовані на розвиток творчих здібностей. Задачі по керованому аналізу проблемних ситуацій як метод формування методологічних основ професійного мислення.

Тема 7. Контроль знань з психології:

вимоги до його організації і процедура проведення

Контроль як інструмент керування процесом засвоєння знань. Необхідність контролю: несформованість професійних мотивів навчання, недосконалість

навичок самоконтролю: недостатній рівень підготовленості до оволодіння новим знанням; обмеження, пов'язані з можливостями до навчання (рівень здібностей).

Функції контролю: діагностична — виявлення й оцінка знань студентів; корекційна — усунення помилок і неточностей у знаннях; розвивальна - одержувана студентами інформація про причини допущених помилок у процесі самопідготовки і шляхи їх усунення в подальшій роботі.

Інтегральні показники рівня оволодіння предметом є: володіння психологічною термінологією; знання суттєвих характеристик і ознак психологічних понять; диференційованість психологічних понять; структурність психологічного знання — здатність до співвіднесення і визначення місця часткового знання чи факту в загальній структурі навчального предмета.

Види контролю: індивідуальне та фронтальне опитування. Форми контролю: усне опитування, письмова форма перевірки знань. Різновиди письмового опитування: програмований контроль; альтернативно-тестовий контроль; письмові роботи. Особливості контролю знань з психології. Критерії оцінки психологічних знань. Оцінка знань, її дидактична функція і вимоги до мотивації.

IV. Засоби діагностики успішності навчання

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного оцінювання проводяться відповідно до навчально-методичної карти дисципліни, де зазначено види контролю.

Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється у таких формах:

Усна відповідь (доповідь, повідомлення, есе на практичному, семінарі):

- вільне володіння матеріалом;
- повнота та логіка викладу;
- чіткість і доведеність формулювань;
- обґрунтованість тверджень;
- посилення на науково-літературні джерела;
- наявність та обґрунтованість власних пропозицій, власної позиції (погляду);
- наявність узагальнень, висновків.

Письмова відповідь (модульна контрольна робота):

- правильність, чіткість, логічність у викладені відповіді на запитання;
- комплексне бачення питання (проблеми);
- вміння виділити головне;
- обрання правильної відповіді;
- наявність та обґрунтованість власних пропозицій, власної позиції (погляду);
- чіткість позначень і акуратність.

Виконання завдань практичних занять:

- пошук інформаційних джерел;

- оформлення результатів згідно вимог за темами практичних (семінарських) занять.

Виконання завдань самостійної роботи :

- Обговорення психологічних механізмів навчання, форм та методів навчання
- Обговорення завдань вивчення психологічних дисциплін в процесі підготовки майбутніх психологів, а також у процесі навчання психології студентів непсихологічних спеціальностей
- Методична розробка конспектів лекцій з психологічної дисципліни (на вибір студентської групи).
- Методична розробка конспекту семінарського та практичного занять з психологічної дисципліни (на вибір студентської групи)
- Методична розробка конспекту лабораторного заняття з психологічної дисципліни (на вибір студентської групи)
- Завдання для контролю знань з психологічної дисципліни (на вибір студентської групи).
- Психологічний аналіз заняття з психологічної дисципліни

Заходи з модульного контролю проводяться по завершенню вивчення навчального матеріалу кожного модуля.

Залік проводиться у 1 семестрі.

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання:

залік (1 семестр).

Поточна успішність – 100 балів.

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні

1. Бадмаев Б.Ц. Методика преподавания психологии. М.: ВЛАДОС, 2001. 304 с.
2. Вачков И.В. Методика преподавания психологии: Учебное пособие. М.: «Ось-89», 2008. 208с.
3. Герасимова В.С. Методика преподавания психологии: Курс лекций. М.: «Ось-89», 2005. 128 с.
4. Жуков С. М., Самойлов В. В. Викладання психологічних дисциплін у сучасних навчальних закладах: навч. посіб. Артемівськ: ДонУЕП, 2015. 435 с.
5. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. / В. В. Каплінський. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.
6. Карандашев В.Н. Методика преподавания психологии: Учебное пособие. СПб.: Питер, 2009. 250 с.
7. Ляудис В. Я. Методика преподавания психологии. М., 2000.
8. Методика викладання психології у вищій школі : [навч. посіб.] / Ю. Ю. Бойко-Бузиль, С. Л. Горбенко та ін. К. : Атіка, 2012. 272 с.
9. Методика викладання психології у вищій школі: курс лекцій / уклад.: Щербан Т. Д., Алмаші С. І. Мукачево: МДУ, 2017. 53 с.

10. Методика викладання психології: Навчально-методичний комплекс для студентів із спеціальності «Психологія» / Укладач: Яворовська Л. М. Х.: ХНУ ім. В. Н. Карабіна, 2005.
11. Методика преподавания психологии. Учеб.-метод. пособие / Яворовская Л. Н. Харьков, 2001. 50 с.
12. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі. Київ, 2007. 222 с.
13. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / Сисоєва С.О.; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. К.: ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.

Додаткові

1. Буряк В. Керування самостійною роботою студентів. *Вища школа*. 2001. № 4-5.
2. Головка Л.Л. Активізація самостійної роботи студента під час лекційних занять. *Освіта і управління*. 2002. №1
3. Євтух М.Б. Нові технології навчання. К.: МАУП, 2003. 374с.
4. Заика Е.В. Психологические вопросы организации самостоятельной работы в вузе // *Практическая психология и социальная работа*. – 2002. - №6
5. Корнилова Т.В., Смирнов С.Д. Методологические основы психологии. СПб.: Питер, 2006. 320 с.
6. Педагогічні технології / О.С. Падалка, А.С. Нісімчук, І.О.Смолюк, О.Т. Шпак. К.: «Укр. енциклопедія», 2005. 253с.
7. Педагогические тесты: Вопросы разработки и применения / В.С. Аванесов и др. Днепропетровск: Пороги, 2005. 63 с.
8. Подоляк Л.Г., Юоченко Ю.І. Психологія вищої школи. Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів. К.: ТОВ «Філ-студія», 2006. 320 с.
9. Попова М.В. Психология как учебный предмет в школе. М.: ВЛАДОС, 2000. 288 с.
10. Приходько Ю.О. Практична психологія: Введення у професію. Навч.посіб. 4-е вид.доповн. К.: Каравела, 2019. 260 с.
11. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник: Навч. посіб., 4-те вид., випр. і доп. К.: Каравела, 2020. 418 с.
12. Самаріна С. Нові технології навчання. К.: Вища школа, 2004. 267 с.
13. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. К.: «Академвидав», 2006. 352 с.